

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล สามารถสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา
2. อภิปรายผล
3. ข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 61.00 และเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 39.00 มีอายุระหว่าง 46-55 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.00 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 34.00 มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 53.00 มีระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 50.00 และขนาดของหมู่บ้านที่ปกครอง คือ หมู่บ้านขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 40.00

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี

ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ โดยสามารถอธิบายรายละเอียดแต่ละด้านได้ ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอ ศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี : ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมเป็นรายข้อ พบว่า คณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน รับฟังข้อเสนอแนะ แนวทางในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการแก้ไขปัญหาเสพติดในการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน/ชุมชน การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพติด การเข้าร่วมประชุมวางแผนในการแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน และการเสนอปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชนให้กับหน่วยงานราชการในพื้นที่

ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอ ศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี : ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมเป็นรายข้อ พบว่า ท่านได้ร่วมบริจาคเงิน วัสดุ หรือสิ่งของต่าง ๆ ให้กับโครงการแก้ไขปัญหาเสพติดที่ดำเนินการในพื้นที่ของท่าน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ท่านได้ร่วมสำรวจหรือแจ้งข้อมูลของผู้ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด ให้กับเจ้าหน้าที่ทางราชการทราบ ท่านมีการให้ความรู้หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาเสพติด ให้กับประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนส่งเสริมให้เยาวชนมีการเล่นกีฬา และจัดการแข่งขันกีฬาเพื่อให้เยาวชนห่างไกลยาเสพติด และท่านได้ร่วมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน/ชุมชน จัดเวรยาม หรืออยู่เวรยาม เพื่อรักษาความปลอดภัยและเฝ้าระวังป้องกันปัญหาเสพติด

ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ อำเภอ ศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี : ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมเป็นรายข้อ พบว่า จากการที่ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน ที่ผ่านมามีปัญหาเสพติดลดลง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ท่านได้รับความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ ในการดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเสพติด ท่านได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในโรงเรียนและในหมู่บ้าน/ชุมชน ท่านได้รับประโยชน์จากการเข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับยาเสพติด และท่านได้รับการสนับสนุน เอกสาร หรือสื่อเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด

ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ อำเภอ ศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี : ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมเป็นรายข้อ พบว่า ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลผู้ติดยาเสพติดหลังจากที่ได้ผ่านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพแล้ว มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผล วิเคราะห์ผลการดำเนินงานแก้ไขปัญหาเสพติดของหน่วยงาน

ภาครัฐ ท่านมีส่วนร่วมในการค้นหาข้อดี ข้อบกพร่อง เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผล การจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาเสพติดในหมู่บ้าน/ชุมชน และท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผล ดำเนินงานแก้ไขปัญหาเสพติดในระดับอำเภอ

ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกัน ดังตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	ผลการทดสอบสมมติฐาน		
		เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน	Sig.
เพศ	ด้านการมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ	✓		0.000*
	ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	✓		0.000*
	ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	✓		0.000*
	ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	✓		0.000*
	ภาพรวม	✓		0.000*
อายุ	ด้านการมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ		✓	0.859
	ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ		✓	0.715
	ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์		✓	0.790
	ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล		✓	0.892
	ภาพรวม		✓	0.831
ระดับการศึกษา	ด้านการมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ		✓	0.615
	ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ		✓	0.612
	ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์		✓	0.448
	ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล		✓	0.661
	ภาพรวม		✓	0.602
สถานภาพ	ด้านการมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ	✓		0.001*
	ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	✓		0.002*
	ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	✓		0.000*
	ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	✓		0.001*
	ภาพรวม	✓		0.001*

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	ผลการทดสอบสมมติฐาน		
		เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน	Sig.
ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง	ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ		✓	0.452
ตำแหน่ง	ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ		✓	0.531
	ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์		✓	0.601
	ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล		✓	0.538
	ภาพรวม		✓	0.521
ขนาดของหมู่บ้านที่ปกครอง	ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	✓		0.006*
	ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	✓		0.011*
	ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	✓		0.004*
	ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	✓		0.007*
	ภาพรวม	✓		0.006*

จากตารางที่ 5.1 สรุปได้ว่า ผู้นำชุมชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้นำชุมชนที่มีเพศ สถานภาพ และขนาดหมู่บ้านที่ปกครอง แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษา สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมรายด้านพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร จันทา (2554) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด กรณีศึกษา: อำเภอสายบุรี จังหวัดปัตตานี ศึกษาวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในภาพรวมและรายด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี สามารถอธิบายรายละเอียดแต่ละด้านได้ ดังนี้

1.1 ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำชุมชนส่วนใหญ่มีการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่ภายหลังจากที่ได้รับคำสั่ง แผนการปฏิบัติงานหรือแรงสนับสนุนในการดำเนินงานจากทางราชการมากกว่าที่จะมีการดำเนินการในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่เอง อาจเป็นเพราะผู้นำชุมชนมักคุ้นชินกับการทำงานในลักษณะรอนโยบายหรือคำสั่งการจากทางราชการ ไม่เคยได้ดำเนินการตัดสินใจหรือหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาเสพติดด้วยตนเอง

1.2 ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมต่าง ๆ ในการแก้ไขปัญหาเสพติด เช่น การจัดเวรยามหรืออยู่เวรยามในหมู่บ้านเพื่อรักษาความปลอดภัยและเฝ้าระวังป้องกันหรือแก้ไขปัญหาเสพติด และปัญหาอาชญากรรมอื่น ๆ ในหมู่บ้าน จะเป็นการสั่งการของฝ่ายตำรวจและฝ่ายปกครองของอำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี เรื่องการสนับสนุนส่งเสริมให้เยาวชนมีการเล่นกีฬาและการจัดแข่งขันกีฬาเพื่อให้เยาวชนหรือคนในชุมชนห่างไกลยาเสพติดจะเป็นกิจกรรมของหน่วยงานที่ดำเนินการตามแผนงาน หรือนโยบายของรัฐบาล มากกว่าที่จะเป็นโครงการที่ชุมชนคิดขึ้นเอง ทั้งนี้การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาเสพติดที่ผู้นำชุมชนเข้าร่วมในแต่ละกิจกรรมนั้น โดยมากจะเป็นไปในลักษณะที่ถูกร้องขอให้ความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่ของทางราชการและหน่วยงานที่รับผิดชอบหรือถูกสั่งการตามระบบของราชการ เป็นกิจกรรมที่ต้องดำเนินการตามนโยบายจากภาครัฐที่สั่งการผ่านหน่วยงานต่าง ๆ ให้ดำเนินการในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ยังไม่ค่อยมีแผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการ โดยที่ผู้นำชุมชนจะเริ่มคิดวางแผนและดำเนินการเอง

1.3 ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจากผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการแก้ไขปัญหาเสพติดโดยตรงนั้น ทางผู้นำชุมชนจะไม่ค่อยได้รับ แต่จะเป็นผลประโยชน์ทางอ้อมอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น ผลจากการปราบปรามของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจับกุมผู้เสพผู้ติดยาเสพติดหรือผู้ค้ารายย่อย จะส่งผลกระทบต่อผู้กระทำความผิด แต่ผลประโยชน์ที่ทางผู้นำชุมชนได้รับคือ หมู่บ้านมีความสงบ

เรียบร้อย ปลอดภัยจากการที่ไม่มีผู้เสพผู้ติดยาเสพติดและผู้ค้ารายย่อยในพื้นที่ ซึ่งหากจะให้ผู้นำชุมชนได้มีส่วนร่วมในผลประโยชน์โดยตรง ทางภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจะพิจารณาโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดต่าง ๆ และควรคำนึงถึงขวัญ กำลังใจ รวมถึงเกียรติซึ่งเป็นที่ประ โยชน์ที่ผู้นำชุมชนพึงจะได้รับด้วย เพื่อที่จะเป็นแรงจูงใจให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดมากขึ้นกว่าเดิม

1.4 ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจากกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของหน่วยงานทางราชการ หรือการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดแข่งขันกีฬาต้านภัยยาเสพติด หรือการบำบัดฟื้นฟูผู้เสพผู้ติดยาเสพติด ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่จะไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานเพราะเป็นโครงการของทางราชการ อำเภอ จังหวัด รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จัดทำโครงการเหล่านี้มาให้ผู้นำชุมชนปฏิบัติตามกิจกรรม ซึ่งทำให้การสรุปประเมินผลการดำเนินงาน ตามแผนงาน หรือ โครงการ ผู้นำชุมชนจะไม่ค่อยได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการประเมินผลเท่าไร ส่วนใหญ่จะเป็นการสรุปและประเมินผลจากหน่วยงานทางราชการในพื้นที่และเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเท่านั้น ซึ่งความจริงการประเมินผลด้วยตนเองของผู้นำชุมชนหรือชุมชนที่มีการดำเนินงานนั้น ๆ จะทำให้ชุมชนได้ตระหนักว่ากิจกรรมที่ตนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการมาทั้งหมดนั้นมีประโยชน์มากน้อยเพียงใด และชุมชนได้เรียนรู้และเห็นประโยชน์ของการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลถึงการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ประสบความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายที่ได้วางไว้มากขึ้น

2. ผู้นำชุมชนในเขตพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ที่มีเพศ สถานภาพ และขนาดหมู่บ้านที่ปกครอง แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้นำชุมชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และในภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศชาย มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และในภาพรวม มากกว่าเพศหญิง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิระ เกตุพันธ์ (2549) ที่กล่าวว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดพบว่าเพศชายมีระดับการมีส่วนร่วมสูงกว่าเพศหญิง ทั้งนี้เนื่องจาก การดำเนินการในการแก้ไข

ปัญหาหาเสพติดมีมาตรการต่าง ๆ ทั้งด้านการป้องกันและปราบปราม ซึ่งเพศชายจะมีส่วนร่วมมากกว่า เนื่องจากการปฏิบัติการเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด มีความเสี่ยงอยู่พอสมควร อาจมีการเผชิญหน้ากับผู้เสพผู้ติดยาเสพติด เพื่อความคล่องตัวในการปฏิบัติหน้าที่ หน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือฝ่ายปกครอง จะขอความร่วมมือในการปฏิบัติจากผู้นำชุมชน ที่เป็นเพศชายมากกว่า ซึ่งผู้นำชุมชนที่เป็นเพศหญิง อาจจะได้รับผิดชอบงานหรือมีความกดดันในการดำเนินงานในเรื่องอื่น ๆ มากกว่าการปฏิบัติงานเรื่องยาเสพติด ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้นำชุมชน จำแนกตามสถานภาพ พบว่า ผู้นำชุมชนที่มีสถานภาพโสด และ หม้าย/หย่าร้าง มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และในภาพรวมมากกว่า ผู้นำชุมชนที่มีสถานภาพสมรส ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ นริมา อนุพันธ์ (2547) ที่กล่าวว่าปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหาเสพติดของกำนันผู้ใหญ่บ้าน คือ สถานภาพ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหาเสพติดของ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทั้งนี้เกิดจาก การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหาเสพติด เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพและเกิดส่งผลประโยชน์กับชุมชนในพื้นที่ ผู้นำชุมชนต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความทุ่มเท เสียสละทั้งแรงกายและเวลา ซึ่งมีตั้งแต่การวางแผน ลงมือปฏิบัติ เช่น การเข้าเวรยามประจำหมู่บ้าน การร่วมสำรวจหรือแจ้งข้อมูลของผู้ที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติด การร่วมติดตามประเมินผลผู้เสพผู้ติดยาเสพติดหลังการบำบัดรักษา อีกทั้งในการปฏิบัติการที่มีความเสี่ยงอันตราย ผู้นำชุมชนที่โสดหรือไม่มีครอบครัว จะมีความคล่องตัวในการมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่มีครอบครัวแล้ว และปัจจัยส่วนบุคคลเรื่องขนาดหมู่บ้านที่ปกครอง พบว่า ผู้นำชุมชนที่ปกครองหมู่บ้านขนาดเล็ก มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และในภาพรวม มากกว่า ผู้นำชุมชนที่ปกครองหมู่บ้านขนาดกลางและผู้นำชุมชนที่ปกครองหมู่บ้านขนาดใหญ่ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกพล พุ่มเกตุ (2560) ที่กล่าวว่า ประเภทของชุมชนที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาหาเสพติด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้นำชุมชนที่ปกครองหมู่บ้านขนาดเล็ก จะมีความใกล้ชิดกับหมู่บ้านหรือชุมชนมาก เพราะด้วยจำนวนประชากรหรือจำนวนครัวเรือนมีจำนวนไม่มาก การเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาหาเสพติดจึงสามารถทำได้ง่ายกว่าหมู่บ้านหรือชุมชนที่มีขนาดกลางหรือขนาดใหญ่ อีกทั้งในปัจจุบัน ผู้นำชุมชนมีภารกิจและต้องรับนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ จากทางภาครัฐมากมาย การที่มีจำนวนประชากรหรือพื้นที่หมู่บ้านที่ต้องปกครองมาก การดูแลเรื่องความเป็นอยู่หรือเรื่องปากท้องของ

ประชาชนจึงมีความสำคัญและค่อนข้างใช้เวลา จึงอาจเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดน้อยกว่าและไม่ทั่วถึงในเชิงพื้นที่ จึงจำเป็นต้องให้ทางราชการเข้ามาร่วมแก้ไขปัญหาเสพติดมากกว่าชุมชนหรือหมู่บ้านที่มีขนาดเล็ก ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล ในเรื่อง อายุ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และในภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ควรมีการส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจที่จะมีการดำเนินการเกี่ยวกับปัญหาเสพติด ซึ่งหน่วยงานภาครัฐต้องสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้นำชุมชน สนับสนุน เสริมสร้าง รวมถึงการเปิดเวทีให้ประชาชนในพื้นที่วิเคราะห์ปัญหาและหาแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองมากขึ้น

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ

ควรมีการให้ผู้นำชุมชนได้ร่วมจัดแผน โครงการ กิจกรรมที่จะส่งเสริมการแก้ไขปัญหาเสพติดของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของอำเภอ จังหวัด หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนจะได้เริ่มคิด วางแผนและดำเนินการปฏิบัติด้วยตนเองมากขึ้น ซึ่งปัญหาเสพติดไม่ใช่หน้าที่ของคนใดคนหนึ่ง หรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง แต่เป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องร่วมมือร่วมใจกันเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติด

3. ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์

การแก้ไขปัญหาเสพติดอาจเกิดจากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียหรือมีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่ได้มาร่วมคิดหารือและรวมพลังในเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งทางภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพิจารณาเป็นประเด็นสำคัญ และคำนึงถึงขวัญ กำลังใจ และเกียรติของผู้นำชุมชนพึงจะได้รับ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดมากขึ้นกว่าเดิม

4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

หน่วยงานทางราชการควรสนับสนุนการประเมินด้วยตนเองของผู้นำชุมชนซึ่งมีหน้าที่ดูแลและปกครองชุมชนหรือหมู่บ้านของตนเอง เพราะจะทำให้ผู้นำชุมชนได้ตระหนักว่า กิจกรรมที่ตนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินการมาทั้งหมดนั้นดีหรือไม่ดี และจะพิจารณาดำเนินการต่อไป

อย่างไรให้ชุมชนได้เรียนรู้ และเห็นประโยชน์ของการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลให้กิจกรรมอย่างเดียวกันในอนาคตประสบความสำเร็จและเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีประเด็นที่ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องปัญหาและอุปสรรคของการส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอศรีมโหสถ จังหวัดปราจีนบุรี
2. ควรมีการศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือมากขึ้น
3. ควรมีการศึกษาในเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เช่น วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก หรือการใช้วิธีการสังเกตร่วมด้วย เพื่อที่จะได้ข้อมูลที่มีรายละเอียดเพิ่มมากขึ้น